

תנ"ך

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	—	היסטוריוגרפיה ונבואה	—	(28×2)	—	56 נקודות
פרק שני	—	נושאי החובה	—	(8×3)	—	24 נקודות
פרק שלישי	—	נושאי ההרחבה	—	(8×1)	—	8 נקודות
פרק רביעי	—	קטע להבנה ולניתוח	—	(4×3)	—	12 נקודות
					—	<u>100 נקודות</u>
					—	סך הכול

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.

(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — היסטוריוגרפיה ונבואה (56 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה — 28 נקודות).

בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א — חובה (12 נקודות) ועל שניים מן הסעיפים ב-ד (לכל סעיף — 8 נקודות).

1. קרא מלכים א, י"ז, 1-16.

א וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי הַתְּשֻׁבִּי מִתְּשֻׁבִּי גִלְעָד אֶל־
 אַחֲאָב חִי־הֵּהָּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵי אִם־יְהִי־הֵּ
 ב הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם־לִפִּי דְּבַרְיִי וְיִהְיֶה
 ג דְּבַר־הֵּהָּ אֵלָיו לֵאמֹר: לֶךְ מִזֶּה וּפְנִית־לְךָ קִדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ
 ד בְּנַחַל בְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: וְהָיָה מִהֲנַחַל תִּשְׁתָּה וְאֶת־
 ה הָעֲרֻבִים צִוִּיתִי לְכַלְכֹּלְךָ שָׁם: וְיֵלֶךְ וַיַּעַשׂ כְּדִבְרֵי הֵּהָּ וְיֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב
 ו בְּנַחַל בְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: וְהָעֲרֻבִים מִבִּיָּאִים לוֹ לֶחֶם
 ז וּבֶשֶׂר בִּבְקָר וּלְחֶם וּבֶשֶׂר בְּעֶרְבּ וּמִן־הַנַּחַל יִשְׁתָּה: וְיִהְיֶה מִקֵּץ
 ח יָמִים וַיִּבֶשׁ הַנַּחַל כִּי לֹא־הָיָה גֶשֶׁם בָּאָרֶץ: וְיִהְיֶה
 ט דְּבַר־הֵּהָּ אֵלָיו לֵאמֹר: קוּם לֶךְ צִרְפָּתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן וַיִּשְׁבֶּת
 י שָׁם הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אֶלְמָנָה לְכַלְכֹּלְךָ: וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ צִרְפָּתָה
 יא וַיָּבֹא אֶל־פֶּתַח הָעִיר וְהִנֵּה־שָׁם אִשָּׁה אֶלְמָנָה מְקַשֶּׁשֶׁת עֲצִים
 יב וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר קַח־נָא לִי מַעֲטָמִים בְּבִלִי וְאַשְׁתָּה:
 יג וְתֵלֶךְ לִקְחַת וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר לְקַח־נָא לִי פֶת־לֶחֶם בִּידֶךָ:
 יד וַתֹּאמֶר חִי־הֵּהָּ אֱלֹהֶיךָ אִם־יִשְׁלִי מַעֲוָג כִּי אִם־מִלֵּא
 טו כַּף־קֶמֶחַ בְּכַד וּמַעֲטָ־שֶׁמֶן בַּצִּפְחַת וְהִנֵּנִי מְקַשֶּׁשֶׁת שָׁנִים
 טז עֲצִים וּבָאֹתִי וַעֲשִׂיתִיהוּ לִי וּלְבִנִי וְאֶכְלֶנָהּ וּמִתְּנוּ: וַיֹּאמֶר
 יז אֵלֶיהָ אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי־רָאִי בָּאִי עֲשִׂי כַּדְּבָרְךָ אֲךָ עֲשִׂי־לִי
 יח מִשֶּׁם עֵגֶה קִטְנָה בְּרֹאשָׁנָה וְהוֹצֵאת לִי וְלֶךְ וּלְבִנְךָ תַּעֲשִׂי
 יט בְּאַחֲרֹנָה: כִּי כֹה אָמַר הֵּהָּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֹּד
 תת הַקֶּמֶחַ לֹא תִכְלָה וְצִפְחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תַחֲסֹר עַד יוֹם תִּתֵּן־הֵּהָּ
 טו גֶּשֶׁם עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה: וְתֵלֶךְ וְתַעֲשֶׂה כְּדִבְרֵי אֱלֹהֵי וְתֹאכַל
 טז הוּא־וְהִיא וּבֵיתָהּ יָמִים: כֹּד הַקֶּמֶחַ לֹא כִלְתָהּ וְצִפְחַת הַשֶּׁמֶן
 לא לֹא חֲסָר כְּדִבְרֵי הֵּהָּ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֱלֹהֵי:

היא וְהוּא

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על סעיף א (חובה).

א. בקטע שלפניך מסופר על הכרזה שהכריז אליהו ועל שני ניסים.

(1) מהי ההכרזה? מה הם שני הניסים? (6 נקודות)

(2) הסבר את הקשר בין הניסים שציינת בתת-סעיף (1) להכרזה של אליהו. (6 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוק 1 שלפניך.

יש מחלוקת בין פרשנים אם ההכרזה של אליהו נאמרה על דעת עצמו או אם ה' הוא שהורה לו להכריז כך.

קרא את פירוש המלבי"ם לפסוק 4.

"וכן הזמין [ה'] פרנסתו [של אליהו] על ידי עורבים שהם אכזרים בטבעם למען יזכור [אליהו] כי כן התאכזר על העם להמיתם ברעב".

(1) על פי פירוש המלבי"ם, מי יזם את הבצורת, ה' או אליהו? נמק את דבריך. (4 נקודות)

(2) מה הן המילים בפסוק 1 שעליהן אפשר לבסס את פירוש המלבי"ם בנוגע ליוזם הבצורת? (4 נקודות)

ג. לדעתך, איזה נס משני הניסים העמיד את אליהו במצב קשה יותר? נמק את תשובתך ובסס אותה על הכתוב.

ד. (1) על פי פסוק 12, הבא שתי ראיות מדברי האלמנה לקושי שלה למלא את הבקשה של אליהו.

הסבר כל אחת מן הראיות. (4 נקודות)

(2) על פ פסוק 13, כיצד הקשה אליהו עוד על האלמנה? בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

מלכים ב, כ"ה, 12-1

א ויהי בשנת התשיעית למלכו בחדש
העשירי בעשור לחדש בא נבכדנאצר מלך-בבל הוא וכל-
ב חילו על-ירושלם ויחן עליה ויבנו עליה דיק סביב: ותבא
ג העיר במצור עד עשתי עשרה שנה למלך צדקיהו: בתשעה
ד לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא-היה לחם לעם הארץ: ותבקע
העיר וכל-אנשי המלחמה הלילה דרך שער וּבֵין הַחֲמֹתִים
אשר על-גן המלך וכשדים על-העיר סביב וילך דרך
הערבה: וירדפו חיל-כשדים אחר המלך וישגו אתו בערבות
ו ירחו וכל-חילו נפצו מעליו: ויתפשו את-המלך ויעלו אתו
ז אל-מלך בבל רבלתה וידברו אתו משפט: ואת-בני צדקיהו
שחטו לעיניו ואת-עיני צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים
ח ויבאהו בבל: ובחדש החמישי בשבעה לחדש
היא שנת תשע-עשרה שנה למלך נבכדנאצר מלך-בבל
ט בא נבוזראדן רב-טבחים עבד מלך-בבל ירושלם: וישרף
את-בית ה' ואת-בית המלך ואת כל-בתי ירושלם ואת-
י כל-בית גדול שרף באש: ואת-חומות ירושלם סביב נתצו
יא כל-חיל כשדים אשר רב-טבחים: ואת יתר העם הנשארים
בעיר ואת-הנפלים אשר נפלו על-המלך בבל ואת יתר
יב ההמון הגלה נבוזראדן רב-טבחים: ומדלת הארץ השאיר
רב-טבחים לכרמים ולגבים:

וליוגבים

(שים לב: קטע נוסף וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

כב והעם הנשאר בארץ יהודה אשר
 השאיר נבוכדנאצר מלך בבל ופקד עליהם את גדליהו
 כג בן אחיקם בן שפן: וישמעו כל-שרי החילים המה והאנשים
 כי הפקיד מלך-בבל את גדליהו ויבאו אל-גדליהו המצפה
 וישמעאל בן-נתניה ויוחנן בן-קרח ושריה בן-תנחמת
 כד הנטפתי ואזניהו בן-המעכתי המה ואנשיהם: וישבע להם
 גדליהו ולאנשיהם ויאמר להם אל-תיראו מעבדי הכשדים
 כה שבו בארץ ועבדו את-מלך בבל ויטב לכם: ויהיו
 בחדש השביעי בא ושמעאל בן-נתניה בן-אלישמע מודע
 המלוכה ועשרה אנשים אתו ויכו את-גדליהו וימת ואת-
 כו היהודים ואת הכשדים אשר-היו אתו במצפה: וילקחו כל-
 העם מקטן ועד-גדול ושרי החילים ויבאו מצרים כי יראו
 כז מפני כשדים: ויהי בשלשים ושבע שנה לגלות
 יהויכין מלך-יהודה בשנים עשר חודש בעשרים ושבעה
 לחדש נשא אויל מודך מלך בבל בשנת מלכו את-ראש
 כח יהויכין מלך-יהודה מבית פלא: וידבר אתו טבות ויתן את-
 כט כסאו מעל כסא המלכים אשר אתו בבבל: ושנא את בגדי
 ל כלאו ואכל לחם תמיד לפניו כל-ימי חייו: וארחתו ארחת
 תמיד נתנה-לו מאת המלך דבר-יום ביומו כל ימי חייו:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 1-12 שלפניך.

בפסוקים אלה מתואר אירוע שאירע בממלכת יהודה.

(1) מהו אירוע זה, ובאיזו שנה (לועזית) אירע? (6 נקודות)

(2) על פי פסוקים אלה, הסבר כיצד נהג מלך יהודה באירוע זה, וכיצד נהגו במלך יהודה הכשדים. בסס את דבריך

על הכתוב. (6 נקודות)

(שים לב: סעיפים ב-ד של השאלה בעמוד הבא.)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. נבוכדנאצר מלך בבל שפט לחומרה את צדקיהו מלך יהודה.

קרא גם **מלכים ב**, כ"ד, 17, 20.

על פי פסוקים אלה, כתוב מה הייתה עשויה להיות ההאשמה שבה הואשם צדקיהו, והסבר כיצד האשמה זו יכולה

להיות הנימוק לעונשו האכזרי.

ג. קרא פסוקים 22-26 שלפניך.

(1) כיצד נהוג לציין במסורת היהודית את היום שבו נרצח גדליהו בן אחיקם? (2 נקודות)

(2) על פי המסופר בפסוקים אלה, הסבר מדוע ייחסה המסורת היהודית חשיבות רבה לרצח של גדליהו בן אחיקם.

(6 נקודות)

ד. קרא פסוקים 27-30 שלפניך.

פסוקים אלה מסיימים את ספר **מלכים**.

(1) מהו האירוע המתואר בפסוקים אלה? (2 נקודות)

(2) לדעתך, האם אירוע זה הוא סיום אופטימי או פסימי לספר **מלכים**? נמק את דבריך ובסס אותם על הכתוב.

(6 נקודות)

3. קרא ישעיה, ב', 1-4.

א
הַדְּבַר אֲשֶׁר חָזָה
ב יִשְׁעִיהוּ בֶן-אֲמוּן עַל-יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם׃ וְהָיָה ׀ בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה הָרַב־בֵּית־הַ׃ בְּרֹאשׁ הַהָרִים וּנְשֵׂא מִגְבְּעוֹת
ג וְנִהְיוּ אֵלָיו כָּל-הַגּוֹיִם׃ וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה
אֶל-הָר־הַ׃ אֶל-בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִזְדָּנוּ מִדְּרָכֵינוּ וְנִלְכֶה
ד בְּאַחֲרֵיתוֹ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה וְדְבַר־הַ׃ מִיְּרוּשָׁלַם׃ וּשְׁפֹט
בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לַעַמִּים רַבִּים וְכָתְתוּ חֲרָבוֹתֵם לְאֵתִים
וְחִנְתֻּתֵיהֶם לְמִזְמֹרוֹת לֹא-יִשָּׂא גּוֹי אֶל-גּוֹי חֶרֶב וְלֹא-יִלְמְדוּ
עוֹד מִלְחָמָה׃

ענה על סעיף א (חובה).

- א. בחזון אחרית הימים שלפניך, ישעיה מתאר מצב אידיאלי (מושלם) בכמה תחומים: דתי, מדיני, חינוכי, מוסרי.
בחר בשלושה מן התחומים האלה, והסבר מהו המצב האידיאלי בכל אחד מן התחומים שבחרת.

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

- ב. לפניך קטע (מתורגם לעברית) מן השיר "Imagine" ("דמיין") שכתב ג'ון לנון בשנת 1971.

קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

"דמיין שאין ארצות

לא קשה לעשות זאת

אין דבר שראוי להרוג או למות למענו

וגם אין שום דת"

יש הטוענים כי השיר "Imagine" נכתב בהשראת חזון אחרית הימים שלפניך.

האם אתה מסכים עם טענה זו? נמק את דבריך ובסס אותם על הקטע מישעיה ב' שלפניך ועל הקטע מן השיר שלפניך.

- ג. יש הטוענים כי התיאור של ירושלים בחזון אחרית הימים שלפניך מתאר מצב מנוגד למצב של ירושלים ויהודה שמתואר בישעיה, פרק א'.

קרא ישעיה, א', 5-9, 21-23.

הבא שתי דוגמאות למצב מנוגד זה, והסבר את הניגוד בכל אחד מן הדוגמאות.

- ד. יש הטוענים כי השלום המתואר בנבואה שלפניך יושג ללא כפייה.

הבא מפסוק 3 שלפניך שתי ראיות התומכות בטענה זו, והסבר אותן.

פרק שני — נושאי החובה (24 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 4-7 (לכל שאלה — 8 נקודות).

חוק

4. קרא דברים, כ', 5-14.

ה ודברו השטרים אל־העם לאמר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה
בֵּית־חֹדֶשׁ וְלֹא חָנְכוּ יִלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנִימוֹת בַּמִּלְחָמָה
וְאִישׁ אֲחֵר יִחַנְכֶנּוּ: וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ יִלְךְ
וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנִימוֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אֲחֵר יִחַלְלֶנּוּ: וּמִי־
הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ יִלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנִימוֹת
בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אֲחֵר יִקְחָנָהּ: וַיִּסְפוּ הַשְּׂטָרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם
וַאֲמָרוּ מִי־הָאִישׁ הַזֶּה וְרַךְ הַלֵּבָב יִלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יָמַס
אֶת־לֵבָב אֲחִיו כְּלָבָבוֹ: וְהָיָה כְּכֹל הַשְּׂטָרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם
י וּפָקְדוּ שְׂרֵי־עֲבֹדֹת בְּרֹאשׁ הָעָם: פִּתְקָרְב־אֶל־
יא עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וּקְרָאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם: וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם
תַּעֲנֶנּוּ וּפִתַּחְתָּהּ לָךְ וְהָיָה כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא־בָּהּ יִהְיוּ לָךְ לִמָּס
יב וְעַבְדוֹךְ: וְאִם־לֹא תִשְׁלִים עִמָּךְ וְעִשְׂתָּה עִמָּךְ מִלְחָמָה וְצָרָתָ
יג עָלֶיהָ: וְנִתְּנָה ה' אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ וְהָכִיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־
יד חֶרֶב: רַק הַנָּשִׁים וְהַטָּף וְהַבְּהֵמָה וְכָל־אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעִיר כָּל־
שְׁלָלָהּ תִּבְזֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שָׁלָל אֵיבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן ה' אֱלֹהֶיךָ
לָךְ:

א. הבא ראיה אחת מפסוקים 5-9 המלמדת שהמחוקק העמיד במרכז את צורכי הפרט. הסבר את הראיה.

(4 נקודות)

ב. הבא ראיה אחת מפסוקים 10-14 לכוונת המחוקק למנוע מלחמה וראיה אחת לכוונתו לצמצם את ההרג במלחמה

(סך הכול — שתי ראיות). הסבר את הראיות. (4 נקודות)

חוכמה

5. קרא קהלת, א', 12-18.

יב אני קהלת הייתי מלך על-ישראל בירושלם: ונתתי את-
 לבי לדרוש ולתור בחכמה על כל-אשר נעשה תחת
 השמים הוא. ענין דע נתן אלהים לבני האדם לענות בו:
 יד ראיתי את-כל-המעשים שנעשו תחת השמש והנה הכל
 טו הבל ורעות רוח: מעות לא-יוכל לתקן וחסרון לא-יוכל
 טז להמנות: דברתי אני עם-לבי לאמר אני הנה הגדלתי
 והוספתי חכמה על כל-אשר-היה לפני על-ירושלם ולבי
 יז ראה הרבה חכמה ודעת: ואתנה לבי לדעת חכמה ודעת
 יח הללות ושכלות ידעתי שגם-זה הוא רעיון רוח: כי ברב
 חכמה רב-כעס ויוסף דעת יוסף מכאוב:

יש הטוענים כי הנאמר בפסוק 15 יכול להסביר את האמרה "יוסף דעת יוסף מכאוב" (פסוק 18). הסבר טענה זו.

נביאי אמת ונביאי שקר

6. קרא דברים, י"ח, 18-22.

יח נְבִיאֵי אֱקִים לָהֶם מִקְרָב אֲחֵיהֶם כְּמוֹךְ וּנְתַתִּי דְבָרִי
 יט בְּפִיו וּדְבַר אֱלֹהִים אֶת כָּל־אֲשֶׁר אֶצְוֶנוּ: וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר
 לא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרֵי אֲשֶׁר יִדְבֹּר בְּשֵׁמִי אֲנֹכִי אֲדַרֵּשׁ מֵעַמּוֹ:
 כ אֲךָ הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִזְדָּ לְדַבֵּר דְּבָר בְּשֵׁמִי אֶת אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי
 לדְבַר וְאֲשֶׁר יִדְבֹּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמֵת הַנְּבִיא הַהוּא:
 כא וְכִי תֹאמַר בְּלִבְכֶּךָ אֵיכָה נִדְּעַ אֶת־הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוּ
 כב ה': אֲשֶׁר יִדְבֹּר הַנְּבִיא בְּשֵׁם ה' וְלֹא־יְהִי הַדְּבָר וְלֹא
 יָבֹא הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוּ ה' בְּזֶדוֹן דִּבְּרוּ הַנְּבִיא לֹא
 תִּגּוֹר מִמֶּנּוּ:

א. בקטע שלפניך מוזכרים שני סוגים של נביאי שקר.

מי מן השניים הוא בוודאות נביא שקר? (5 נקודות)

ב. קרא גם ירמיה, כ"ג, 28-29.

האם על פי ההבחנה של ירמיהו בפסוק 29 אפשר לדעת מיהו נביא שקר? הסבר את דבריך. (3 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

7. קרא עזרא, א', 1-4.

« וּבִשְׁנַת אֶחָת לְכוֹדֶשׁ מֶלֶךְ פָּרֶס לְכָלוֹת דְּבַר-יְהוָה מִפִּי
 יִרְמְיָה הָעֵיר יְהוָה אֶת-רוּחַ כָּדָשׁ מֶלֶךְ-פָּרֶס וַיַּעֲבֹר-קוֹל
 בְּכָל-מַלְכוּתוֹ וְגַם-בְּמִכְתָּב לְאָמֹר: כֹּה אָמַר כָּדָשׁ מֶלֶךְ
 פָּרֶס כָּל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא
 פָּקַד עָלַי לְבָנוֹת-לוֹ בֵּית בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה: מִי-בָכְנָה
 מִכָּל-עַמּוֹ יְהִי אֱלֹהֵיוֹ עִמּוֹ וַיַּעַל לִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה
 וַיָּבֶן אֶת-בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
 בִּירוּשָׁלַם: וְכָל-הַנְּשֹׂאֵר מִכָּל-הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר-הוּא גֵר-שָׁם
 יִנְשְׂאוּהוּ אֲנָשֵׁי מְקוֹמוֹ בְּכֶסֶף וּבַזָּהָב וּבְרִכּוּשׁ וּבְבִהֶמָּה עִם-
 הַנֶּדְבָה לְבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם:

ספר עזרא נפתח בהצהרת כורש מלך פרס.

א. הבא ראיה אחת מן הכתוב המלמדת שהמספר רואה בהצהרה זו אירוע שיזם ה'.

הסבר את הראיה. (4 נקודות)

ב. הבא ראיה אחת מן הכתוב המלמדת שגם כורש רואה בהצהרה אירוע שיזם ה'.

הסבר את הראיה. (4 נקודות)

פרק שלישי — נושאי ההרחבה (8 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 8-9 (8 נקודות).

נביאי אמת ונביאי שקר

8. קרא ירמיה, כ"ו, 12-24.

יב וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל-כָּל-הַשָּׂדִים וְאֶל-כָּל-
 הָעָם לֵאמֹר הִנֵּה שְׁלַחְנִי לְהַנְבִּיא אֶל-הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶל-הָעִיר
 יג הַזֹּאת אֶת כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם: וְעַתָּה הֵיטִיבוּ
 דְרֹכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וּשְׁמַעוּ בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵיכֶם וַיִּנָּחֶם ה'
 יד אֶל-הָרֶעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיכֶם: וְאֲנִי הִנְנִי בִידְכֶם עֹשֵׂה-לִי כָטוֹב
 טו וְכִישׁוֹר בְּעֵינֵיכֶם: אֲךָ יָדַעְתֶּם וְתַדְעוּ כִּי אֶסְמַמְתִּים אִתָּם אֶתִּי
 כִּי-דָם נָקִי אִתָּם נָתַתִּים עֲלֵיכֶם וְאֶל-הָעִיר הַזֹּאת וְאֶל-יֹשְׁבֶיהָ
 כז כִּי בִאֲמַת שְׁלַחְנִי הִנֵּה עֲלֵיכֶם לְדַבֵּר בְּאָזְנֵיכֶם אֶת כָּל-
 טז הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים וְכָל-הָעָם
 אֶל-הַכֹּהֲנִים וְאֶל-הַנְּבִיאִים אֵין-לָאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפָּט-מוֹת כִּי
 יז בָּשָׂם ה' אֱלֹהֵינוּ דְּבַר אֲלֵינוּ: וַיִּקְמוּ אַנְשִׁים מִזִּקְנֵי הָאָרֶץ
 יח וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-קְהֵל הָעָם לֵאמֹר: מִיכִידָה הַמּוֹרֶשֶׁתִּי הִיָּה נָבִיא
 בְּיָמֵי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֶל-כָּל-עַם יְהוּדָה לֵאמֹר
 כה-אֲמַר ה' עֲבָאוֹת צִיּוֹן שְׂדֵה תַחֲרֹשׁ וִירוּשָׁלַיִם עֵיִים
 ט תִּהְיֶה וְהָר הַבַּיִת לְבָמוֹת יַעַר: הֵהֱמַת הַמֶּתֶהוּ חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ-
 יְהוּדָה וְכָל-יְהוּדָה הֵלֹא יָרָא אֶת-ה' וַיַּחַל אֶת-פָּנָיו ה'
 וַיִּנָּחֶם ה' אֶל-הָרֶעָה אֲשֶׁר-דִּבֶּר עֲלֵיהֶם וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים רָעָה
 כ גדוֹלָה עַל-נַפְשׁוֹתֵינוּ: וְגַם-אִישׁ הִיָּה מִתְנַבֵּא בִשְׁם ה'
 אֹרִיָּהוּ בֶן-שְׁמַעִיָּהוּ מִקְרִית הַיַּעֲרִים וַיִּנָּבֵא עַל-הָעִיר הַזֹּאת
 כא וְעַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת כְּכֹל דְּבַרֵּי יִרְמְיָהוּ: וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים
 וְכָל-גִּבּוֹרָיו וְכָל-הַשָּׂדִים אֶת-דְּבָרָיו וַיִּבְקֹשׁ הַמֶּלֶךְ הַמִּיתוֹ
 כב וַיִּשְׁמַע אֹרִיָּהוּ וַיֵּדָא וַיְבָרַח וַיָּבֹא מִצְרַיִם: וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
 יְהוֹיָקִים אַנְשִׁים מִצְרַיִם אֶת-אַלְנָתָן בֶּן-עֲכָבוֹר וְאַנְשִׁים אֲתָו
 כג אֶל-מִצְרַיִם: וַיֹּצִיאוּ אֶת-אֹרִיָּהוּ מִמִּצְרַיִם וַיְבֹאָהוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ
 יְהוֹיָקִים וַיִּכְהוּ בַחֲרֹב וַיִּשְׁלַח אֶת-נִבְלָתוֹ אֶל-קַבְרֵי בְנֵי הָעָם:
 כד אֲךָ יָד אַחִיקֶם בֶּן-שָׁפָן הִיתָה אֶת-יִרְמְיָהוּ לְבִלְתִּי תֵת-אֹתוֹ
 בִּידֵי-הָעָם לְהַמִּיתוֹ:

קרא פסוקים 16-24 שלפניך.

בפסוקים אלה מוזכרים שני נביאים.

ציין מי הם נביאים אלה, והסבר לשם מה הוזכר כל אחד מהם בהקשר של המשפט שנערך לירמיהו.

תגובות על החורבן ושיבת ציון

9. קרא איכה, ה'.

זָכַר ה' מַה-הָיָה לָנוּ הַבֵּיט וּרְאֵה אֶת-חֲדָרְפֵּתָנוּ: נַחֲלֵתָנוּ
 נִהְפָּכָה לְזָרִים בָּתֵּינוּ לְנִכְרִים: יְתוּמִים הָיִינוּ אֵין אָב אֲמֹתֵינוּ
 כְּאַלְמָנוֹת: מִיָּמֵינוּ בְּכֶסֶף שָׁתִינוּ עֲצֵינוּ בְּמַחִיר יָבֹאוּ: עַל
 צוּרֵנוּ נִדְדָּפוּ וְגִעָנוּ לֹא הוֹנַח-לָנוּ: מִצָּרִים נָתַנוּ יָד אֲשׁוּר
 לְשֹׁבַע לָחֶס: אֲבֵתֵינוּ חָטְאוּ אִינָם אֲנַחְנוּ עֲוֹנֵיהֶם סָבְלוּ:
 עֲבָדִים מְשָׁלוּ בָנוּ פֶּדֶק אֵין מִידָם: בְּנַפְשֵׁנוּ נָבִיא לַחֲמֵנוּ
 מִפְּנֵי חֶרֶב הַמִּדְבָּר: עוֹרָנוּ כְּתַנּוּר נִכְמְרוּ מִפְּנֵי זֶלְעָפוֹת
 רָעַב: נָשִׁים בָּעִיּוֹן עָנוּ בַּתְּלַת בְּעָרֵי יְהוּדָה: שָׂרִים בִּידָם
 נָתְלוּ פֶּנִי זָקִים לֹא נִהְדָּרוּ: בַּחֲזִירִים טָחוֹן נָשְׂאוּ וְנִעָרִים
 בָּעֵץ כְּשָׁלוּ: זָקִים מִשְׁעַר שַׁבָּתוֹ בַּחֲזִירִים מִנְּגִינָתָם: שַׁבָּת
 מְשׁוּשׁ לִבָּנוּ נִהְפָּךְ לְאַבֶּל מַחֲזֵלָנוּ: נִפְלָה עֲטָרַת רֹאשֵׁנוּ
 אוֹיֶנָּה לָנוּ כִּי חָטְאנוּ: עַל-זֶה הָיָה דָוָה לִבָּנוּ עַל-אֱלֹהֵי
 חֲשָׁבוּ עֵינֵינוּ: עַל הַר-עִיּוֹן שְׁשִׁמָּם שׁוֹעָלִים הִלְכוּ-בוֹ: אֶתְהֵ
 ה' לְעוֹלָם יִשָּׁב כְּסֹאֵךְ לְדוֹר וָדוֹר: לְמָה לְנִעַח תִּשְׁכַּחַנוּ
 תַּעֲזֹבְנוּ לְאַרְךְ יָמִים: הִשִּׁיבֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וְנָשׁוּבָה חֲדָשׁ
 יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: כִּי אִם-מֵאֵס מֵאֲסָתָנוּ קַצְפָּת עָלֵינוּ עַד-מָאֵד:

קרא פסוק 7 ופסוק 20 שלפניך.

יש הטוענים שבכל אחד מן הפסוקים האלה יש ביקורת מרומזת כלפי ה'.

הסבר טענה זו על פי כל אחד מן הפסוקים האלה.

פרק רביעי — קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענה על שאלה 10 חובה ועל שתיים מן השאלות 11-13 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא יונה, א'.

א ויהי דבר־הַ אֱלֹהֵי־יוֹנָה בֶּן־אָמִתִּי לֵאמֹר: קוֹם לְךָ אֶל־מִינוֹה
ג הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְקֹרָא עָלֶיהָ כִּי־עֲלֹתָהּ רַעַתָּם לִפְנֵי: וַיִּקָּם יוֹנָה
לְבִרְחַת תְּרִשִּׁישָׁה מִלִּפְנֵי הַיָּם וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֹנִיָּה וּבָאָה
תְּרִשִּׁישִׁים וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהָּ לִבְזֹאת עִמָּהֶם תְּרִשִּׁישָׁה מִלִּפְנֵי
ד הַיָּם: וְהָיָה הַטִּיל רוּח־גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם וַיְהִי סַעַר־גָּדוֹל בַּיָּם
ה וְהָאֹנִיָּה חֲשֹׁבָה לְהִשָּׁבֵר: וַיִּירָאוּ הַמִּלָּחִים וַיִּזְעֻקוּ אִישׁ אֶל־
אֱלֹהֵיוֹ וַיִּטְלוּ אֶת־הַכֶּלִּים אֲשֶׁר בָּאֹנִיָּה אֶל־הַיָּם לְהִקָּל
ו מַעֲלֵיהֶם וַיִּזְנֶה יָרֵד אֶל־יָרֵכְתִּי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיִּרְדָּם: וַיִּקְרַב
אֱלֹהֵי רַב הַחֵבֶל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוֹם קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ
ז אוֹלִי יִתְעַשֶּׂת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נִאֲבֹד: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ
לָכֹן וְנִפְלֶה גּוֹרְלוֹת וְנִדְעָה בְּשִׁלְמֵי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיִּפְּלוּ
ח גּוֹרְלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרֵל עַל־יוֹנָה: וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הַגִּידָה־נָא לָנוּ
כַּאֲשֶׁר לְמִי־הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְלָאכְתְּךָ וּמֵאֵינְךָ תִּבְּזֹאת מֵהָ
ט אֲרִצָּךְ וְאִי־מִזֶּה עִם אֹתָהּ: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲבְרִי אֲנֹכִי וְאֶת־
הַיָּם אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרָא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם וְאֶת־
י הַיָּבֵשָׁה: וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יְרָאָה גְּדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי מַה־זֹּאת
עָשִׂיתָ כִּי־יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי הַיָּם הוּא בִּרְחַת כִּי הִגִּיד
יא לָהֶם: וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי מַה־נַּעֲשֶׂה לְךָ וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מֵעֲלֵינוּ כִּי הִים
יב הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהַטִּילְנִי אֶל־הַיָּם וַיִּשְׁתַּק
הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדַע אֲנִי כִּי בְּשִׁלְי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עָלֵיכֶם:
יג וַיַּחֲתְרוּ הָאֲנָשִׁים לְהִשָּׁבֵב אֶל־הַיָּבֵשָׁה וְלֹא יָכְלוּ כִּי הִים הוֹלֵךְ
יד וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם: וַיִּקְרָאוּ אֶל־הַיָּם וַיֹּאמְרוּ אֹנִיָּה אֱלֹהֵי אֶל־נָא
נִאֲבֹדָה בְּנַפְשֵׁי הָאִישׁ הַזֶּה וְאֶל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָם נִקְיָא כִּי־אַתָּה
טו הַיָּם כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ: וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיִּטְלֻהוּ אֶל־הַיָּם
טז וַיַּעֲמֵד הַיָּם מִזְעָפוֹ: וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יְרָאָה גְּדוֹלָה אֶת־הַיָּם
וַיִּזְבְּחוּ וַיִּבְחֻּהוּ לַיָּם וַיִּדְּרוּ נְדָרִים:

ענה על שאלה 10 — חובה.

10. קרא פסוקים 1-3 שלפניך.

א. אל מי נשלח יונה לנבא ומדוע נשלח? (2 נקודות)

ב. מה הייתה התגובה של יונה על השליחות שהטיל עליו ה' הסבר את דבריך ובסס אותם על הכתוב. (2 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 11-13.

11. קרא פסוקים 4-6 שלפניך.

א. לעיתים באמצעות השינה האדם בורח מבעיותיו.

הדגם קביעה זו על פי הפסוקים. (2 נקודות)

ב. על פי פסוקים אלה, מהי הביקורת על ההתנהגות של יונה? (2 נקודות)

12. קרא את דברי י' זקוביץ על פסוק 3.

"יונה הבורח מייצג בפסוק זה את התפיסה ששלטונו של ה' מוגבל לאדמתו, לארץ־ישראל."

(י' זקוביץ, עולם התנ"ך, ספר תרי עשר, ספר יונה, דודזון-עתי, 1984, עמ' 218)

א. לפי התפיסה הזאת, הסבר מדוע עלה יונה על אונייה השטה לתרשיש? (2 נקודות)

ב. זקוביץ כותב בהמשך דבריו שדברי יונה בפסוק ט' מערערים על האפשרות שיונה מייצג תפיסה זו.

הסבר כיצד דברי יונה מערערים על תפיסה זו. (2 נקודות)

13. קרא פסוקים 7-15 שלפניך.

המלחים משליכים את יונה אל ים סוער, אל מוות ודאי.

הבא מן הקטע שתי ראיות המלמדות שהמלחים התלבטו לפני שהשליכו את יונה לים.

הסבר כל אחת מן הראיות.

בהצלחה!